

הרב יהודה הלוי עמיהי

טעימת סתם יינם לצורך לימוד

שאלה

אני לומד יינות וכחלק מתוכני הלימוד אנחנו מקבלים גם יינות לא כשרים כדי לטעום וללמוד על סוגי היינות השונים שקיימים, וזה חשוב ללמידה על מנת לדעת להגדיר יותר את היינות ולהבין מהו המוצר הסופי שאליו אנחנו צריכים לכוון. האם אפשר לטעום (וכמובן לירוק) בסוף לכלי את היינות שהם לא כשרים?

תשובה

הריב"ש בתשובה (סי' רפח) כתב שאפילו באיסורי אכילה אין להתיר טעימה: אפילו באיסורי אכילה טעימה אסורה, כדמשמע נמי מלישנא דההיא דברכות [יד ע"א, שהשרוי בתענית יכול לטעום ולפלוט] דמשום דליתיה בכלל קבלתו הוא דשריא טעימה, לא מחית נפשיה למיסר כולי האי. ומיהו משמע דלא אסיר מדאורייתא כמו חצי שיעור, דהא טעמא דחצי שיעור משום דחזי לאצטרופי כמש"כ למעלה ואין לומר כן בטעמו ולא בממשו. ועוד דאי דאורייתא כמו חצי שיעור ליבעי ברכה, אלמה תניא (ברכות שם י"ד) מטעמת אינה צריכה ברכה, ואפילו לדעת ר"ת ז"ל דטעם כעקר דאורייתא היינו באכילה גמורה, דכיון שאוכל דבר שיש לו טעם אסור, דמי לאוכל עקר האסור. אבל במי שאינו אוכל כלל אין הטעימה אסורה כיון שאינו אוכל גוף האסור דהא לא חזי לאצטרופי. ואפשר דטעמא דטעימה אסורה אפילו באיסורי אכילה היינו כדי שלא יבא לבלוע מעט ואתי לידי אסורא דאורייתא, כדאמרין לנזירא סחור סחור לכרמא לא תקרב. לפי הריב"ש טעימה ופליטה אסורה מדרבנן שלא יבוא לבלוע אפילו מעט. דין זה נפסק ב'שלחן ערוך' (יו"ד סי' קח סעי' ה):

מותר לשאוף בפיו ריח יין נסך דרך נקב שבחבית, לידע אם הוא טוב. הגה: אבל אסור לטועמו, אף על פי שאינו בולעו (ריב"ש סימן רפ"ח). לפי הריב"ש בטעימה ובליעה יש איסור דאורייתא של חצי שיעור, אולם אם לא בולע את האיסור יש איסור דרבנן לא לטעום כל דבר האסור באכילה. לפי יסוד זה נראה שאסור לטעום את היין כדי לבדוקו אף שפולט אותו. בשו"ת 'צמח צדק' (הקדמון סי' מז) התיר לעושה בורית (סבון) עם מלח לטועמו משום שהוא בגדר נותן טעם לפגם, והוסיף שם וכתב: ואף על גב דכל דבר שהוא פגום מדרבנן מיהא אסור לכתחלה היינו דוקא לאכילה הוא דאסור מדרבנן לכתחלה אבל טעימה נראה דשרי לכתחלה אפילו מדרבנן וכך הוא מוכח בריב"ש גופיה מהא דכתב התם סימן רפ"ח... וכיון דהכי הוא דמידי דהוה לשבח אינו אסור בטעימה אלא מדרבנן ממילא כשהוא פגום שרי אפילו מדרבנן

דכל דתיקון דרבנן כעין דאורייתא תיקון. לכך במידי שטעמו לשבח שאכילה אסורה מן התורה ולא הטעימה אתו רבנן ואסרי אפילו טעימה. ובמידי שטעמו לפגם דשרי מדאורייתא באכילה אתו רבנן ואסרי אכילה. אבל לאסור אפילו טעימה בדבר הפגום כולי האי לא החמירו רבנן דסגי להו לרבנן לאסור אכילה בדבר הפגום שהוא שרי מדאורייתא אבל לא לאסור אפילו טעימה. וכן יש להוכיח נמי מהא שכתב הריב"ש בסוף אותו תשובה וז"ל ואפשר הא דטעימה אסורה באיסורי אכילה. היינו כדי שלא יבא לבלוע מעט ואתי לידי איסורא דאורייתא כדאמר' לנזירא סחור סחור וכו' עכ"ל. וכיון דהכי הוא דטעם איסור טעימה בדבר האסור לא הוי אלא משום שלא יבא לידי איסור דאורייתא באכילה אם כן בדבר שטעמו פגום דאי אפשר לבא לידי איסור דאורייתא דהפגום שרי מדאורייתא ודאי דשרי לטעומיה אם אינו בולע אלא רוקק מיד. הנראה לעניות דעתי כתבתי.

העולה מדברי ה'צמח צדק' שרק באיסור דאורייתא גזרו על טעימה, אבל באיסור דרבנן לא גזרו אטו שמא יאכל, ולכן אם אינו בולע אלא פולט הדבר מותר. בספר 'שם משמעון' כתב שעל פי דברי ה'צמח צדק' הללו אפשר להסביר את מנהג הסוחרים שטועמים ופולטים סתם יינם, למרות שהרמ"א כתב שיש לאסור. אבל ה'שם משמעון' הרבה להשיב על דברים אלו, והעלה שאין להתיר טעימה ופליטה גם באיסור דרבנן, וכתב שה'צמח צדק' התיר רק בורית שטעמה פגום אבל בדבר אכילה רגיל אין להתיר. ולפי זה נתקשה במנהג הסוחרים שטועמים יין נסך. והסביר שיש ללמד זכות על הטועמים סתם יין נכרי שהקלו בסתם יינם במספר דברים כגון: לחולה שאין בו סכנה למרות שבשאר איסורים לא הקלו. יסוד הדברים הוא שהגויים של ימינו אינם עובדי עבודה זרה והרי הם כתינוקות שלא עושים יין נסך, ומכיוון שמחייבתם בכך לידע אם היין טוב, סמכו על הדעות המקילות והתירו טעימה ופליטה.² ובספר 'פרי חדש'³ דחה כלל את דברי ה'צמח צדק'. עוד יש להוסיף שה'יד אברהם',⁴ העלה סברה שאם טועם רק בלשון בלא הכנסה לכל הפה יש מקום להקל בכך, ולכן התיר ה'שלחן ערוך'⁵ לטעום את הכבד האם יש בו מרירות. ולפי זה טעימת יין רק בלשון יש מקום להקל ובלבד שלא ייכנס בחלל הפה.

סיכום

הרמ"א החמיר בטעימת סתם יין נכרים, אבל היה מנהג במספר ארצות לטעום יין רק בלשון ולפלוט אותו, והיו שלימדו זכות על הנוהגים כך, ובייחוד בדבר של פרנסה יש מקום להקל, אבל ברור שיש להשתדל לא לטעום אפילו סתם יינם.

1. הגאון מהדמבראווא, שם משמעון, סי' א.
2. ועיין דרכי תשובה, יו"ד סי' קח ס"ק צד.
3. פרי חדש, יו"ד סי' קח אות כב.
4. יד אברהם, יו"ד סי' קח סעי' ה.
5. שו"ע, יו"ד סי' מב סעי' ג.